

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ХВОСТЕНКО ВЛАДИСЛАВ СЕРГІЙОВИЧ

УДК [658.15:005.21]+336.7(043.3)

**ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЙ ФІНАНСОВОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМСТВ ПРОМИСЛОВОСТІ**

Спеціальність 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Харків – 2012

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Харківському національному економічному університеті Міністерства освіти і науки, молоді та спорту.

Науковий керівник — доктор економічних наук, професор
Ястремська Олена Миколаївна,
Харківський національний економічний університет,
завідувач кафедри економіки, організації та
планування діяльності підприємства.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, доцент
Рекова Наталія Юріївна,
Донецький державний університет управління,
професор кафедри фінансів;

кандидат економічних наук, доцент
Бодаковський Володимир Юрійович,
Львівський національний університет
імені Івана Франка,
доцент кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту.

Захист відбудеться «14» червня 2012 р. о 1300 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради, шифр К 64.055.02, у Харківському національному економічному університеті за адресою: 61166, м. Харків, пров. Інженерний, 1-а.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Харківського національного економічного університету за адресою: 61166, м. Харків, пров. Інженерний, 1-а.

Автореферат розісланий «14» травня 2012 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

С. Ю. Гончарова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Для забезпечення стабільного фінансового розвитку промисловості України необхідно вирішити ряд нагальних проблем, серед яких однією з основних є покращення якості управління фінансовими ресурсами та підвищення якості самих фінансових ресурсів. Її розв'язання вимагає удосконалення й розвитку існуючих, а також розроблення нових теоретичних положень та методичних підходів, які враховують сучасні особливості фінансових перетворень в Україні. Разом з тим, для того, щоб економічні трансформації, які спрямовані на фінансовий розвиток, євроінтеграцію та підвищення економічного забезпечення суспільства набули стійкого довгострокового характеру, необхідно приділяти увагу підвищенню рівня якості фінансової системи підприємств промисловості. Тому дослідження проблем стратегічного управління фінансовим розвитком стає пріоритетним науково-практичним завданням, що вимагає вирішення в сучасних умовах.

В економічній літературі теоретичні і методичні аспекти управління фінансовим розвитком у різних предметних сферах досліджували такі вчені як: Т. Г. Бень, В. Ю. Бодаковський, Н. М. Внукова, С. Л. Гольдштейн, С. Б. Довбня, М. О. Кизим, Н. Б. Петрова, О. В. Раєвнева, Н. Ю. Рекова, О. М. Тищенко, О. М. Тридід, О. В. Хистева, О. М. Ястремська та ін. Питання сутності фінансових відносин суб'єктів господарювання, фінансової стратегії, процесу її формування та оцінки досліджували такі зарубіжні та вітчизняні вчені, як: І. Ансофф, І. О. Бланк, Ю. Брігхем, П. Друкер, М. К. Колісник, А. Н. Петрова, М. Портер, А. Чандлер, Ф. Глюк, Г. Штайнер та ін.

Здобутки цих учених дозволили вирішити важливі питання, пов'язані з удосконаленням фінансової діяльності підприємств промисловості у ринкових умовах шляхом підвищення ефективності стратегічного управління фінансовими ресурсами. Проте складність стратегічного управління їх фінансовим розвитком зумовлює існування певних питань щодо єдиного розуміння сутності процесів фінансового розвитку, удосконалення методичних підходів його діагностики, прогнозування, формування та оцінки стратегії.

Це зумовило об'єктивну необхідність подальшого удосконалення теоретичних положень і методичних підходів щодо вирішення проблем формування та оцінки стратегії фінансового розвитку підприємств промисловості на основі аналізу його рівня, оцінки якості прибутку, визначення виду стратегії, формування її системи цілей і завдань та комплексної оцінки, що відображено у тематичній спрямованості дисертації, її меті та задачах.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до тематики науково-дослідницьких робіт Харківського національного економічного університету за темою «Формування фінансової стратегії підприємства» (номер державної реєстрації 0108U003500), в рамках якої автором виконано підрозділи «Сутність фінансової стратегії підприємства та підходи до її формування», «Методичні підходи до оцінки фінансової стратегії підприємства впродовж його життєвого циклу», «Аналіз стратегічної зони

господарювання підприємства», «Методичні рекомендації щодо вибору напрямку стратегії фінансового розвитку підприємства», «Оцінка якості фінансових результатів підприємства», а також за темою «Концептуальні засади стратегічного управління вартістю підприємства в умовах економіки знань» (номер державної реєстрації 0110U007141), згідно з якою автором виконано підрозділ «Методичне забезпечення оцінки якості прибутку підприємств промисловості».

Мета і задачі дослідження. Метою дисертаційної роботи є удосконалення теоретичних положень і методичних підходів, а також розроблення практичних рекомендацій з формування стратегій фінансового розвитку промислових підприємств з урахуванням якості прибутку. Для досягнення цієї мети поставлено такі задачі:

визначити сутність й передумови формування стратегій фінансового розвитку підприємств (СФРП), уточнити її поняття та взаємозв'язок між фінансовим управлінням та управлінням фінансами;

уточнити групування принципів управління стратегією фінансового розвитку підприємства;

обґрунтувати теоретико-методичне забезпечення формування та оцінювання стратегій фінансового розвитку підприємств промисловості;

визначити основні тенденції фінансового розвитку на макро- і мікроекономічних рівнях та узагальнити методичне забезпечення визначення рівня фінансового розвитку промислових підприємств й оцінки якості прибутку;

обґрунтувати та розробити методичний підхід до визначення рівня фінансового розвитку суб'єктів господарювання промисловості;

розробити модель оцінки якості прибутку підприємств промисловості;

сформувати методичне забезпечення з вибору стратегій фінансового розвитку з урахуванням їх уточненої класифікації;

удосконалити послідовність та сутність етапів формування цілей та завдань стратегій фінансового розвитку на мікроекономічному рівні з урахуванням стратегій макроекономічного рівня;

розробити методичний підхід до комплексної оцінки стратегій фінансового розвитку підприємств промисловості.

Об'єктом дослідження є процес стратегічного управління фінансовим розвитком суб'єктів господарювання промисловості.

Предметом дослідження є теоретичні положення, методичні підходи, методи формування та оцінювання стратегій фінансового розвитку підприємств промисловості в умовах сучасного функціонування економіки України.

Методи дослідження. Теоретичним і методологічним підґрунтям дисертаційної роботи є положення теорії фінансів, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з проблем фінансового розвитку на мікро- і макроекономічному рівнях.

У процесі дослідження використано такі методи: *узагальнення і семантичного аналізу* – для удосконалення теоретичних положень стратегічного управління фінансовим розвитком підприємств й уточнення понятійного апарату; *аналізу і синтезу* – для визначення стану і передумов фінансового розвитку підприємств;

статистичного дослідження, техніко-економічного аналізу – для оцінки стану та динаміки рівня фінансового розвитку підприємств промисловості; *формалізації* – для структурного обґрунтування процесу формування та оцінки СФРП; *кластерного аналізу* – для групування досліджуваних підприємств промислового комплексу за рівнем їх фінансового розвитку; *таксономічного аналізу* – для визначення рівня фінансового розвитку підприємств промисловості; *дискримінантного аналізу* – для виявлення та прогнозування фази фінансового розвитку підприємств; *метод аналізу ієрархій* – для формування системи цілей і завдань СФРП; *метод колективних переважень* – для визначення вагомості факторів впливу на якість прибутку; *метод графів* – для розроблення рекомендацій з вибору між фінансовою стратегією та СФРП; *метод опитування* – для визначення виду стратегії фінансового розвитку підприємств металургійної та машинобудівної галузей.

Інформаційною базою дослідження стали офіційні матеріали Державного комітету статистики України та органів статистики, інформаційно-аналітичні матеріали та науково-методичні розробки, звітність підприємств промислового комплексу України, а також підприємств металургійної та машинобудівної галузей промисловості.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в обґрунтуванні та розробленні теоретичних положень, методичних підходів і науково-практичних рекомендацій з формування та оцінки СФРП:

удосконалено:

взаємозв'язок двох складових процесу управління – «Управління фінансами» та «Фінансове управління», що уможливорює вибір ефективних підходів до досягнення цілей СФРП в залежності від наявності та якості фінансових ресурсів; визначення «СФРП», особливістю якого є врахування якості прибутку щодо сутності фінансового розвитку як процесного явища згідно з його об'єктом, предметом, метою та заходами;

теоретико-методичне забезпечення до формування та оцінювання СФРП, особливість якого полягає у комплексному, послідовному використанні методичних підходів, положень та моделей щодо визначення рівня фінансового розвитку підприємств та оцінки якості їх прибутку, вибору виду стратегій, визначення системи цілей та завдань, оцінки сформованих стратегій, використання яких підвищить рівень їх наукової обґрунтованості, відповідність можливостям підприємств та узгодженість із загальноекономічними стратегіями суб'єктів господарювання промисловості на основі підвищення ефективності використання фінансових ресурсів;

методичний підхід до визначення рівня фінансового розвитку підприємств промисловості, особливість якого полягає у комплексному використанні методів таксономічного, кластерного, дискримінантного аналізу та системі показників за напрямками: фінанси, внутрішні бізнес-процеси та якість фінансової системи, що забезпечує об'єктивність оцінки факторів фінансового розвитку і є передумовою ухвалення обґрунтованих рішень щодо управління останнім;

методичний підхід до комплексної оцінки СФРП, відмінність якого полягає в урахуванні якості СФРП за стадіями їх життєвого циклу (формування, реалізації,

після реалізації) та визначенні показників якості стратегій, що дозволяє визначити можливість реалізації і фінансування СФРП з урахуванням їх наукової обґрунтованості, результативності та ефективності;

дістали подальшого розвитку:

групування принципів управління стратегією фінансового розвитку підприємства, яке на відміну від існуючих базується на виділенні двох груп принципів: першу запропоновано використовувати протягом всього життєвого циклу СФРП (загальносистемні, стратегічного підходу і принципи управління розвитком), другу — на кожному з окремих етапів: формування (принципи аналізу, планування та прогнозування), реалізації (принципи програмно-цільового підходу та контролінгу) та після реалізації (принципи контролю); їх використання дозволить підвищити рівень обґрунтованості формування, оцінки та вибору напрямів фінансового розвитку підприємств, адекватних сучасним умовам господарювання;

модель оцінки якості прибутку промислових підприємств, відмінність якої полягає в об'єднанні сукупності властивостей прибутку, таких як іноваційність, надійність, стабільність, ефективність та врахуванні їх у системі показників, що забезпечує ефективність управління СФРП;

послідовність та сутність етапів формування системи цілей та завдань СФРП, які на відміну від існуючих враховують взаємозв'язок між макро- та мікроекономічними рівнями, визначений за методом аналізу ієрархій, що сприяє підвищенню узгодженості цілей і завдань підприємств на мікроекономічному рівні з можливостями господарювання для їх впровадження і досягнення на макроекономічному рівні;

методичне забезпечення вибору виду стратегії фінансового розвитку підприємств промисловості, особливість якого полягає у використанні двомірної матриці, побудованої за двома складовими: рівнем фінансового розвитку (додатній та від'ємний) та якістю прибутку підприємств (від абсолютного до незадовільного), що складається з восьми квадрантів, які містять види стратегій за уточненою класифікацією, що доповнена новими класифікаційними ознаками відповідно до зазначених складових матриці.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в узагальненні теоретичних положень і методичних підходів до стратегічного управління фінансовим розвитком підприємств промисловості, розробленні методичного забезпечення формування та оцінки СФРП, яке може бути використано в діяльності підприємств незалежно від форм власності та видів промислової діяльності в сучасних ринкових умовах. Його практичне впровадження дозволить підвищити рівень наукової обґрунтованості формування СФРП, її відповідність можливостям підприємств промисловості та узгодженість з їх загально-економічними стратегіями на основі підвищення ефективності використання фінансових ресурсів та якості прибутку.

Основні положення дисертації, які мають прикладний характер, упроваджено в практику роботи промислових підприємств, організацій і науково-дослідних установ. Так, результати дослідження знайшли практичне застосування в роботі ПРАТ «Азовелектросталь», де впроваджено методичний підхід до комплексної

оцінки СФРП, модель оцінки якості прибутку та методичний підхід до визначення рівня фінансового розвитку (довідка про використання № 301/5-61 від 05.05.2010). В роботі планово-економічного відділу ПАТ «ММК ім. Ілліча» використовується модель оцінки якості прибутку та методичний підхід до визначення рівня фінансового розвитку (довідка №546 від 21.04.2011). В процес розподілу та використання грошових фондів ТОВ «Науково-виробниче підприємство «МЕРИДІАН» впроваджено управління за двома його складовими «Фінансове управління» та «Управління фінансами», на основі якого запропоновано до впровадження стратегію фінансового розвитку підприємства (довідка № 140/73-946 від 22.12.2011). Методичний підхід до визначення рівня фінансового розвитку підприємств промисловості та модель оцінки якості прибутку впроваджено в діяльність ТОВ «Брокерський Дом «ОТКРИТІЄ» при формуванні портфелів цінних паперів (довідка № 146 від 07.04.2011). Наукові результати дисертаційної роботи знайшли практичне застосування у навчальному процесі підготовки фахівців за напрямом підготовки 6.030508 «фінанси і кредит» Харківського національного економічного університету при викладанні навчальної дисципліни «Фінансовий інжиніринг» (довідка від 02.03.2012).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною науковою працею, в якій викладено авторський підхід до проблеми формування стратегій фінансового розвитку підприємств промисловості. Наукові положення, висновки і пропозиції, які виносяться на захист, одержані автором особисто. Внесок автора у наукових працях, опублікованих у співавторстві, конкретизовано у списку публікацій.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретико-методичні і практичні результати оприлюднені на 5 конференціях, зокрема: Всеукраїнській науково-практичній конференції «Концептуальні засади та вектори розвитку фінансової діяльності суб'єктів господарювання в сучасній економіці України» (Харків, 2009); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Управління фінансами в умовах вступу до СОТ» (Харків, 15 жовтня 2009 р.); VI Міжнародній науково-практичній конференції «Aktualne problemy nowoczesnych nauk» (Przemysl, 7–15 czerwca 2010 roku); VII Міжнародній науково-практичній конференції «Новината за naprednali nauka – 2011» (Софія, 17-25 травня, 2011 р.); VII Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми економіки, менеджменту, маркетингу» (Львів, 10–11 лютого 2012 р.).

Публікації. Основні результати і висновки дисертації знайшли відображення в 16 наукових працях, а саме: 3 колективних монографіях, 7 наукових статтях у фахових наукових виданнях, 5 тезах доповідей на конференціях та 1 статті у зарубіжному журналі (Росія). Загальний обсяг публікацій – 6,39 ум.-друк. арк., особисто автору належить 5,89 ум.-друк. арк.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертаційної роботи – 242 сторінки, вона містить 43 таблиці (з них 6 таблиць займають 7 повних сторінок), 54 рисунки (з них 2 рисунки займають 2 повні сторінки), 12 додатків на 41 сторінці і список використаних джерел з 195 найменувань на 18 сторінках. Основний текст дисертації складає 174 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено мету, об'єкт і предмет дослідження, сформульовано задачі дослідження, відображено наукову новизну і практичне значення отриманих результатів.

У першому розділі – «Теоретичні засади формування стратегій фінансового розвитку підприємств промисловості» визначено сутність й передумови формування стратегії фінансового розвитку підприємства (СФРП), уточнено її поняття та складові управління фінансовим розвитком; здійснено групування принципів управління стратегією фінансового розвитку підприємства; обґрунтовано теоретико-методичне забезпечення формування стратегій фінансового розвитку підприємств промисловості.

Узагальнення наукових напрацювань у сфері дослідження проблем стратегічного управління фінансовим розвитком підприємств довели відсутність усталеного підходу до трактування сутності за змісту поняття СФРП, суміжних з ним, процесу формування СФРП. Визначено основні передумови використання та впровадження СФРП, які обґрунтовано на основі: концепції обмеженості ресурсів - підприємства не мають можливості формувати значні за обсягом фінансові ресурси і тому вимушені підвищувати їх якість шляхом використання нових інноваційних інструментів та механізмів управління; концепції життєвих циклів, згідно з якою як економіки держав, так і їх інститути перебувають в окремі періоди часу на різних етапах їх розвитку, що вимагає використання нових, відповідних особливостям перебігу етапів, методів та підходів до управління фінансами. Тому після проходження фази накопичування капіталу, невід'ємною є фаза стабілізації, яка обумовлюється концепцією обмеженості ресурсів, і вийти з якої доцільно за допомогою використання фінансових інновацій. Останні мають призвести до розвитку (якісного ускладнення) всієї фінансової системи підприємства, яка, в свою чергу, є предметом СФРП. На цій основі уточнено поняття стратегії фінансового розвитку підприємства, яке в умовах глобалізації та економіки знань набуває якісно орієнтованого характеру, вираженого в розгляді фактора фінансових інновацій як такого, що сприяє покращенню якості фінансової системи підприємства та стимулюванню процесу фінансового розвитку останнього.

Стратегією фінансового розвитку підприємства є система основних довгострокових фінансових цілей і завдань, спрямованих на перехід фінансової системи управління у новий, більш якісний стан за рахунок використання фінансових інновацій, змін та ускладнень структури і складу внутрішньої фінансової системи підприємства, змін зовнішніх фінансових відносин, у результаті чого підвищується ефективність його функціонування.

Спираючись на запропоноване визначення СФРП, обґрунтовано використання двох складових управління фінансовим розвитком підприємств: «фінансове управління» та «управління фінансами». Сутність рекомендацій полягає в урахуванні наявності фінансових ресурсів підприємства в залежності від яких і відбувається вибір методів управління. В разі наявності фінансових ресурсів

доцільно використовувати управління фінансами, при їх недостатності – фінансове управління для накопичення фінансових ресурсів та відновлення виробництва.

Оскільки формування та реалізація СФРП це складний та багатоетапний процес, доведено необхідність групування принципів управління стратегією фінансового розвитку підприємств згідно з її етапами. До принципів, які доцільно використовувати на всіх етапах формування та реалізації СФРП, віднесено такі їх групи як: загальносистемні, стратегічного підходу, управління розвитком. До принципів, яких слід дотримуватись на певних етапах стратегічного фінансового розвитку, віднесено групи принципів: аналізу, планування та прогнозування, фінансової обґрунтованості, програмно-цільового підходу та контролінгу.

З огляду на викладені результати теоретичного узагальнення, запропоновано структурно-логічну побудову основних положень дослідження, що дозволяють здійснити формування СФРП і являють теоретико-методичне забезпечення, яке об'єднує теоретичне підґрунтя і методичне забезпечення згідно з основними етапами формування стратегії (рис. 1).

Рис. 1. Взаємозв'язок теоретико-методичного забезпечення формування стратегії фінансового розвитку підприємства промисловості

Розроблене теоретичне та методичне забезпечення у комплексі дозволить вирішити складне науково-практичне завдання з формування СФРП з урахуванням їх галузевих особливостей та потреб.

У другому розділі «Аналіз стану фінансового розвитку підприємств промисловості» – визначено основні тенденції фінансового розвитку на макро- та мікроекономічних рівнях; узагальнено методичне забезпечення визначення рівня фінансового розвитку промислових підприємств та оцінки якості їх прибутку.

Сучасний стан економіки України характеризується зростанням ВВП у 2011 р. на рівні 4,2 %, після суттєвого спаду у 2009 року. Рейтингове агентство «Fitch Ratings» прогнозує зростання економіки країни на 4-5% в 2011-2012 рр. Визначено

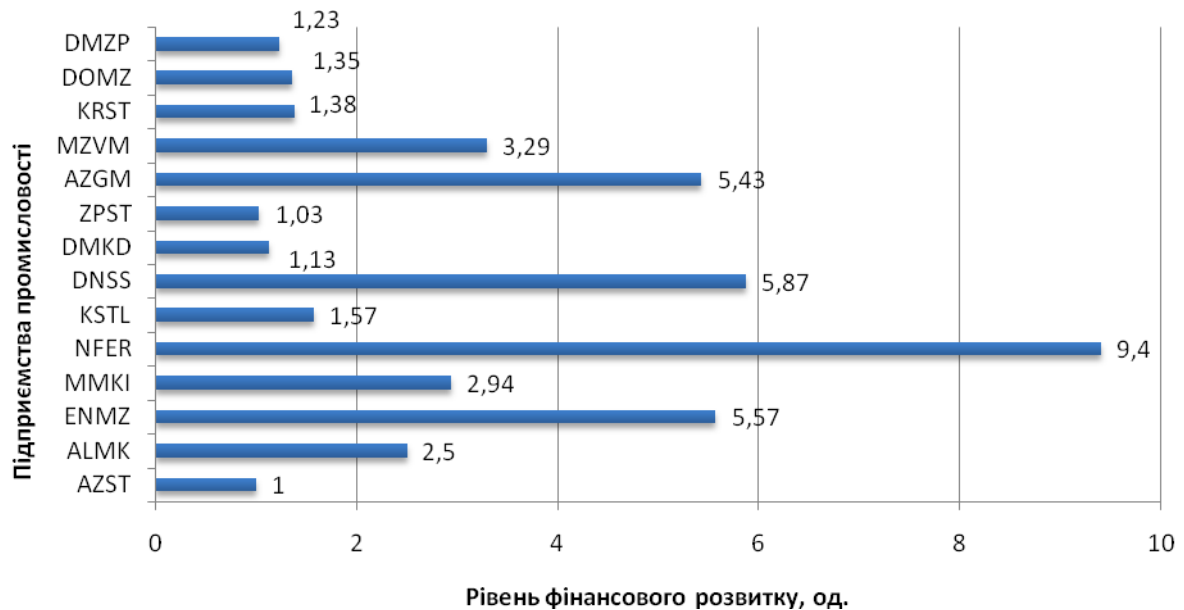
основні тенденції, що склалися та обумовили низький рівень фінансової привабливості економічних об'єктів як з боку вітчизняних, так і зарубіжних інвесторів. Результати проведеного аналізу свідчать про низький рівень прибутковості підприємств промисловості та організацій, що зумовлено нераціональним використанням матеріально-технічної бази виробництва, її обмеженим фінансуванням, поганою організацією платіжних відносин між суб'єктами господарювання та неможливістю їх фінансового зростання. Це зумовлює об'єктивність використання підприємствами промисловості стратегій фінансового розвитку згідно з обмеженістю фінансових ресурсів.

Проаналізовано стан використання СФРП на мікроекономічному рівні шляхом опитування управлінського персоналу промислових підприємств металургійної та машинобудівної галузей: ПАТ «Азовсталь», ПАТ «Азовзагальмаш», ДНВП «Комунар», ПАТ «ММК ім. Ілліча». Встановлено, що на підприємствах запроваджено окремі елементи СФРП, виявлено відсутність системного підходу до управління фінансовим розвитком. На підприємствах немає чіткого зв'язку між такими елементами стратегічного управління як місія, фінансова політика та фінансова стратегія. Крім того, зв'язок елементів самої фінансової стратегії є суперечливим. Працівники підприємств добре уявляють фінансову мету, але не обізнані з принципами та методами фінансового механізму. Визначено, що на досліджуваних підприємствах домінує схема «управління фінансами», за яким всі фінансові ресурси підпорядковані виробничим потребам. Дослідження довели, що на підприємствах використовується фінансова стратегія, проте окремий стан її елементів свідчить про здійснення трансформації до СФРП, проте підприємства не мають ресурсів, у тому числі і фінансових, які б дали змогу якісно та швидко здійснити цей процес. Для запобігання виявленим недолікам в управлінні фінансовим розвитком підприємства доцільно поєднувати процесний і ситуаційний підходи. Це пов'язано з тим, що процес управління реалізується через забезпечення якісного виконання фінансових функцій, пріоритетна важливість кожної з яких залежить від ситуації, що виникає на поточний момент у зовнішньому та внутрішньому середовищах підприємств. Щодо внутрішнього середовища, його стан залежить від рівня фінансового розвитку та якості отриманого прибутку.

Проаналізовано роботи науковців, присвячені визначенню рівня фінансового розвитку підприємств, як першої складової СФРП. Методики поділено на дві групи. Перша з них ґрунтується на економіко-математичних методах кореляційного, багатовимірного факторного аналізу та ін. Зазначена група методик має два недоліки: по-перше, необхідність збору та обробки значних за обсягами масивів інформації; по-друге, підтримка релевантності інформації на етапі реалізації стратегії вимагає значних зусиль від співробітників, які займаються фінансовим моніторингом. Друга група методик ґрунтується на системі показників із значною кількістю часткових, що розподіляються за групами: ліквідність, рентабельність, ділова активність, майновий стан, платоспроможність, для яких рекомендується застосовувати вагові коефіцієнти.

Серед методик, що було досліджено, найбільш прийнятною за сутністю досліджуваного явища визнано методику Т. Г. Беня. Її було апробовано на

підприємствах металургійної та машинобудівної галузей промисловості України. Результати визначення рівня фінансового розвитку підприємств за 2010 рік наведено на рис. 2.

Де: AZST — ПАТ «Металургійний комбінат «Азовсталь»; ALMK — ПАТ «Алчевський металургійний комбінат»; ENMZ — ПАТ «Єнакіївський металургійний завод»; MMKI — ПАТ «Маріупольський металургійний комбінат ім. Ілліча»; NFER — ПАТ «Нікопольський завод феросплавів»; KSTL — ПАТ «Арселор Мітал Стіл»; DNSS — ПАТ «Дніпроспецсталь»; DMKD — ПАТ «Дніпровський металургійний комбінат ім. Ф.Е. Дзержинського»; ZPST — ПАТ «Запоріжсталь»; AZGM — ПАТ «Азовзагальмаш»; MZVM — «Маріупольський завод важкого машинобудування»; KRST — ПАТ «Кременчугський сталелитійний завод»; DOMZ — ПАТ «Донецький металургійний завод»; DMZP — ПАТ «Дніпропетровський металургійний комбінат ім. Петровського».

Рис. 2. Рівень фінансового розвитку промислових підприємств у 2010 р.

За результатами аналізу існуючих методик з'ясовано, що для встановлення рівня фінансового розвитку доцільно використовувати декілька методів. Зокрема невід'ємним є формування інтегрального показника рівня фінансового розвитку підприємства на основі релевантної системи часткових показників.

Щодо визначення якості прибутку, як другої складової СФРП, в дисертації проаналізовано та апробовано на промислових підприємствах сучасні методики визначення якості прибутку таких провідних вчених як О. В. Хистева, О. А. Зінченко, І. О. Олександрів, Н. О. Підлужна, С. В. Борило та ін. Встановлено, що для оцінки якості прибутку доцільно використовувати відносні показники, що обмежує вплив інфляційних процесів. Досліджено переваги та недоліки вказаних методик та за результатами аналізу встановлено, що найбільш відповідною для цілей СФРП є методика О. В. Хистевої, яку адаптовано для підприємств металургійної та машинобудівної галузей промисловості методом багатомірної лінійної регресії, що дозволяє більш точно ніж за аналогічними методиками, визначити фактори, які впливають на якість прибутку, і, таким чином, більш ефективно управляти СФРП, що доведено за даними дослідження. За отриманими результатами визначено якість прибутку підприємств промисловості (рис. 3).

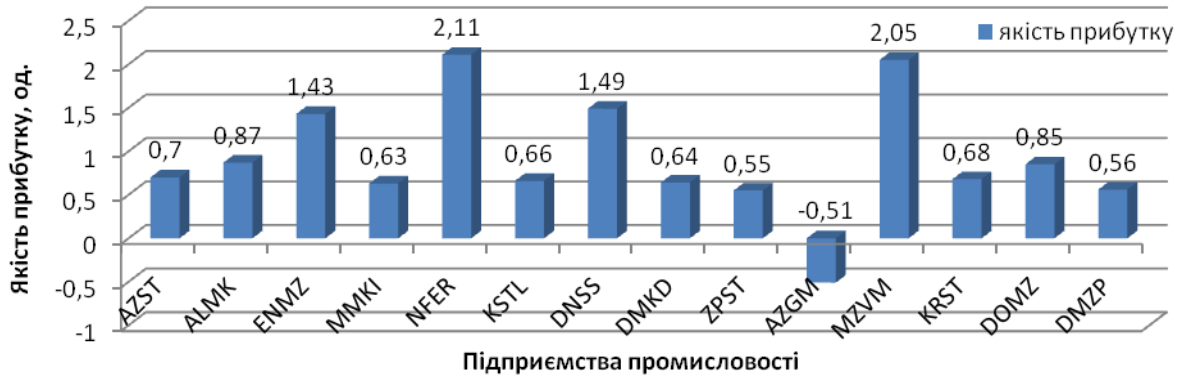

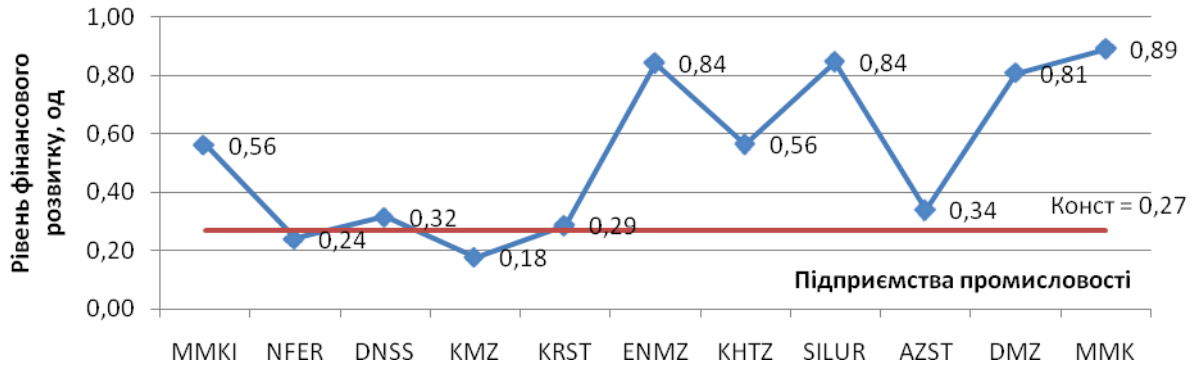
Рис. 3. Якість прибутку підприємств промисловості України у 2010 р. за адаптованою методикою, запропонованою О. В. Хистевою

Таким чином, згідно рис. 3 незадовільний рівень якості (від -0,51 до 0,56), мають три підприємства, всі інші — мають задовільну якість прибутку.

У третьому розділі «**Методичне забезпечення процесу формування та оцінки стратегій фінансового розвитку підприємств промисловості**» запропоновано методичний підхід до визначення рівня фінансового розвитку суб'єктів господарювання промисловості; розроблено модель оцінки якості прибутку; сформовано методичне забезпечення вибору необхідного виду стратегій фінансового розвитку підприємства з урахуванням їх уточненої класифікації; розроблено пропозиції з формування цілей та завдань стратегії фінансового розвитку підприємств; розроблено методичний підхід до комплексної оцінки стратегій фінансового розвитку промислових підприємств.

Обґрунтовано і розроблено методичний підхід до визначення рівня фінансового розвитку підприємств, який на відміну від існуючих ґрунтується на використанні сучасних методів аналізу: таксономічного, кластерного, дискримінантного та системі показників, що забезпечує об'єктивність оцінки факторів фінансового розвитку і є передумовою ухвалення обґрунтованих рішень щодо управління останнім. Проаналізовано основні групи показників та запропоновано систему фінансових показників, що відповідають предметній сфері СФРП, за групами: фінанси; внутрішні бізнес-процеси; якість фінансової системи. Так, група показників «фінанси» відповідає зв'язкам внутрішньої фінансової системи підприємства з зовнішнім середовищем, тобто фінансовим відносинам, група «внутрішні бізнес-процеси» — характеризує розвиток внутрішньої фінансової системи підприємства, «якість фінансової системи» відповідає за розвиток як внутрішньої, так і зовнішньої фінансової системи підприємства в цілому. Так до групи показників «фінанси» віднесено коефіцієнти покриття, чистого прибутку та рентабельності продукції, групи показників «внутрішні бізнес-процеси» — фондівдачу. Згідно підходів вчених до сутності якості прибутку, більшість з них обґрунтовано підтверджують зв'язок між якістю та стабільністю, саме тому до групи показників «якість фінансової системи» віднесено коефіцієнт фінансової стабільності. Для визначення рівня фінансового розвитку запропоновано

таксономічний показник, розрахований за наведеними групами, який відображає мету СФРП. Результати розрахунку здійснено за досліджуваними підприємствами промисловості за 2010 рік (рис. 4).

де Конст – константа розподілу підприємств за додатним та від’ємним рівнем фінансового розвитку

Рис. 4. Рівень фінансового розвитку підприємств промисловості у 2010 р.

Визначення фази розвитку підприємства базується на значенні рівня його фінансового розвитку та порівнюється із середньогалузевим. Це дозволяє визначати межу, яка розподіляє всю сукупність підприємств на дві групи «додатного» та «від’ємного» фінансового розвитку, що у свою чергу є підґрунтям формування індивідуальних стратегій фінансового розвитку для кожного підприємства. Ефективним є розроблений методичний підхід для визначення спроможності підприємства трансформувати власну фінансову стратегію у СФРП.

В дисертації розроблено модель оцінки якості прибутку (Q), на основі використання методу колективних переважень Д. Кемені:

$$Q = 0,86 \cdot PFI + 0,73 \cdot СП + 0,24 \cdot НП + 0,16 \cdot ОР, \quad (1.1)$$

де РФІ – коефіцієнт рентабельності фінансових інновацій, од.;

СП – показник стабільності прибутку, од.;

НП – коефіцієнт надійності прибутку, од.;

ОР – операційна рентабельність, од.

Для визначення порогових рівнів якості прибутку було використано нормативні максимальні і мінімальні значення розрахункових фінансових коефіцієнтів: (4,0; вище] – абсолютний рівень якості (А); (2,0; 4,0] – добрий (належний) рівень якості (В); (0,5; 2,0] – задовільний рівень якості (С); $[\infty; 0,5]$ – незадовільний рівень якості (D).

При цьому емпірично встановлено, що на поточний час інвестиції в розробку та упровадження нових фінансових інструментів і продуктів є визначальним фактором, який стимулює покращення якості прибутку. Запропоновану модель оцінки якості прибутку апробовано на досліджуваних промислових підприємствах України (рис. 5).

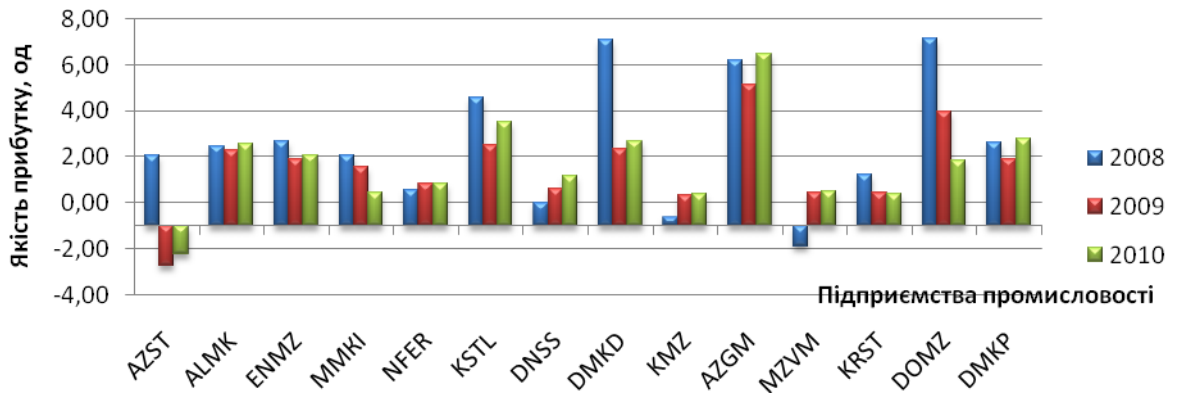

Рис. 5. Динаміка показника якості прибутку промислових підприємств за 2008-2010 роки

Обґрунтування рівня фінансового розвитку та якості прибутку дозволить визначити вид СФРП з використанням матриці, побудованої за цими двома складовими.

На основі об'єднання рівня фінансового розвитку та оцінки якості прибутку підприємств розроблено методичне забезпечення вибору стратегій фінансового розвитку, стрижнем якого є двомірна матриця (рис. 6), яка враховує види СФРП за наведеними ознаками.

Рівень фінансового розвитку	Додатній +			
	1. Додатній фінансовий розвиток (+); незадовільна якість прибутку (D).	2. Додатній фінансовий розвиток (+); задовільна якість прибутку (C).	3. Додатній фінансовий розвиток (+); добра якість прибутку (B).	4. Додатній фінансовий розвиток (+); абсолютна якість прибутку (A).
0				
Від'ємний -	Від'ємний -			
	5. Від'ємний фінансовий розвиток (-); незадовільна якість прибутку (D).	6. Від'ємний фінансовий розвиток (-); задовільна якість прибутку (C).	7. Від'ємний фінансовий розвиток (-); добра якість прибутку (B).	8. Від'ємний фінансовий розвиток (-); абсолютна якість прибутку (A).
				Якість прибутку
				0,5 2,0 4,0

Рис. 6. Матриця вибору стратегій фінансового розвитку підприємств

Запропонована матриця також дозволяє розмежувати види управління на «Фінансове управління» та «Управління фінансами». Так у квадрантах 3, 4, 7, 8 доцільно використовувати «Управління фінансами», а в інших (1, 2, 5, 6) — «Фінансове управління». Позіціонування підприємств промисловості за квадрантами матриці наведено у табл. 1.

Розподіл підприємств промисловості за матрицею СФРП у 2008-2010 рр.

2008				
Якість прибутку	D	C	B	A
Квадрант	1	2	3	4
Додатній фінансовий розвиток	KRST	ENMZ	KSTL	—
	AZST	DOMZ	AZGM	
Квадрант	5	6	7	8
Від'ємний фінансовий розвиток	KMZ	DNSS	—	—
	NFER			
	MMKI			
2009				
Якість прибутку	D	C	B	A
Квадрант	1	2	3	4
Додатній фінансовий розвиток	MMKI		KSTL	AZGM
	KRST	ENMZ		
	AZST	DOMZ		
Квадрант	5	6	7	8
Від'ємний фінансовий розвиток	KMZ	DNSS	—	—
	NFER			
2010				
Якість прибутку	D	C	B	A
Квадрант	1	2	3	4
Додатній фінансовий розвиток	MMKI	DNSS	KSTL	AZGM
	KRST	ENMZ		
	AZST	DOMZ		
Квадрант	5	6	7	8
Від'ємний фінансовий розвиток	KMZ	—	—	—
	NFER			

Обраний вид СФРП вимагає уточнення за цілями та завданнями, які є особливими для кожного підприємства. В роботі доведено доцільність формування СФРП у контексті обраних на макрорівні цілей фінансового розвитку. За документ, який визначає цілі та напрями фінансового розвитку на макроекономічному рівні, обрано «Стратегію розвитку фінансового сектору України до 2015 року». Запропонований методичний підхід до формування системи цілей та завдань СФРП заснований на методі аналізу ієрархії: перший рівень характеризує основні задекларовані цілі, досягнення яких має визначати розвиток фінансового сектору України; другий рівень моделі включає визначену сукупність напрямів фінансового розвитку країни (регіону) в умовах активного впливу зовнішнього (світового) середовища; третій рівень – основні задекларовані цілі, під мотиваційним впливом яких відбувається фінансовий розвиток підприємств обраної галузі, що відповідає тому чи іншому майбутньому стану країни; елементами четвертого рівня є конкретні завдання, за

допомогою яких буде досягнута визначена мета фінансового розвитку підприємств. Кінцева мета дослідження полягає у визначенні найбільш значущих цілей та завдань стратегії фінансового розвитку підприємств, що визначається за оцінкою коефіцієнтів значущості кожного з розглянутих, побудови ранжованої послідовності за ступенем зменшення значущості кожного з них і вибору коефіцієнту значущості. Результати застосування розробленого методичного підходу наведено у табл. 2.

Таблиця 2

Цілі та завдань СФРП у контексті цілей та напрямів фінансового розвитку України станом на 2010 р.

Підприємства	Зовнішня фінансова система		Внутрішня фінансова система		СФРП за запропонованими класифікаційними ознаками
	Мета	Напрямок	Мета	Завдання	
AZGM	інтеграція фінансового сектору до світових ринків	упровадження нових технологій, сучасних принципів інвестування та методик оцінки результатів інвестиційної діяльності	підвищення якості фінансових ресурсів	Підвищення якості прибутку	Стратегії додатного фінансового розвитку та абсолютної якості прибутку
KSTL	посилення конкурентоспроможності фінансових установ	підвищення рівня капіталізації вітчизняних фінансових установ, упровадження сучасних технологій діяльності і управління	підвищення якості фінансових ресурсів	Підвищення якості прибутку	Стратегії додатного фінансового розвитку та доброї якості прибутку
AZST	інтеграція фінансового сектору до світових ринків	підвищення рівня капіталізації вітчизняних фінансових установ, упровадження сучасних технологій та стандартів діяльності і управління	підвищення якості кваліфікації фінансових менеджерів	Підвищення якості прибутку	Стратегії додатного фінансового розвитку та критичної якості прибутку
ММКІ	посиленням фінансової безпеки	упровадження дієвих механізмів захисту прав і законних інтересів споживачів фінансових послуг та інвесторів	підвищення якості кваліфікації фінансових менеджерів	Використання внутрішніх резервів	Стратегії додатного фінансового розвитку та критичної якості прибутку

Таким чином, запропонована послідовність і сутність етапів дозволяє найбільш повно враховувати особливості фінансово-економічного стану кожного підприємства і забезпечує як досягнення цілей загальноекономічної стратегії з урахуванням визначених стратегічних пріоритетів розвитку макrorівня.

Розроблено методичний підхід до комплексної оцінки СФРП, основною перевагою якого є оцінка СФРП за етапами її життєвого циклу. Оцінка СФРП має вірогіднісний характер в процесі формування стратегії фінансового розвитку підприємства та остаточний – при закінченні її реалізації. Тому в роботі визначено параметри оцінки стратегії фінансового розвитку підприємства після формування, в процесі реалізації та після реалізації останньої з позиції її якості, що характеризується

сукупністю властивостей, основними з яких є: наукова обґрунтованість, результативність та ефективність.

Методичний підхід до оцінки якості апробовано на промислових підприємствах, що досліджувались: так, якість сформованої СФРП на ПАТ «Ілліча» дорівнює 57 %, а на підприємствах ПАТ «Азовсталь», ПАТ «Комунар» та ПАТ «Азовзагальмаш» – 48,3 %, 44,7 % та 43,9 % відповідно. Якість реалізації СФРП на ПАТ «Арселор Міталл» становить 67%, що є свідченням достатнього рівня обґрунтованості досягнення мети останньої. Результати оцінки реалізованої СФРП для ПАТ «Донецький металургійний завод», ПАТ «Кременчуцький сталеварний завод», ПАТ «Єнакіївський металургійний завод», та ПАТ «Дніпроспецсталь ім. Кузьміна» склали – 71,6%, 58,4%, 63,8% та 49,4% відповідно.

За отриманими результатами оцінки визначено, що основною проблемою, виявленою при оцінці СФРП, є покращення якості її формування, яка є меншою за 50 %. Якість СФРП в процесі та після реалізації у 75% підприємств промисловості перевищує 50 %, що є задовільним результатом.

Таким чином, в роботі сформовано та удосконалено теоретико-методичні положення та практичні рекомендації з формування стратегій фінансового розвитку підприємств промисловості.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі вирішено важливе науково-практичне завдання з розвитку теоретичних і методичних підходів, а також розроблення практичних рекомендацій з формування та оцінки СФРП. До найбільш значущих результатів проведеного дослідження відносяться такі.

1. Визначено найбільш значущі концепції управління формуванням і впровадженням СФРП, якими є: концепція «обмеженості ресурсів» та концепція «економічних циклів». Під стратегією фінансового розвитку підприємств слід розуміти систему основних довгострокових фінансових цілей і завдань, спрямованих на перехід фінансової системи управління у новий, більш якісний стан за рахунок використання інновацій, змін та ускладнень структури і складу внутрішньої фінансової системи підприємства, змін зовнішніх фінансових відносин, у результаті чого підвищується ефективність їх фінансової діяльності та розвитку. Так, фінансове управління доцільно використовувати в раці дефіциту наявних фінансових ресурсів, а управління фінансами – навпаки.

2. Уточнено групування принципів управління стратегією фінансового розвитку з визначенням двох груп. До першої групи принципів віднесено ті, які доцільно використовувати протягом всього процесу управління СФРП, тобто загальносистемні, принципи стратегічного підходу та управління розвитком. Другу групу принципів необхідно використовувати в залежності від етапу процесу управління, до них віднесено принципи аналізу, планування та прогнозування, програмно-цільового підходу, контролінгу та контролю.

3. Обґрунтовано теоретико-методичне забезпечення формування та оцінювання СФРП, особливість якого полягає у синтезі теоретичних положень та методичних підходів, до визначення рівня фінансового розвитку підприємства, оцінки якості його прибутку, вибору та формування СФРП, визначення системи цілей і завдань СФРП та її комплексної оцінки. Упровадження запропонованого забезпечення дозволить підвищити

рівень наукової обґрунтованості формування та оцінювання СФРП.

4. Визначено основні тенденції фінансового розвитку підприємств промисловості на макро- та мікроекономічному рівнях. Так, динаміка основних макроекономічних показників є стабільно зростаючою, починаючи з 2009 року. Кредитні рейтинги України за оцінками різних кредитних агенцій є стабільними і відповідають в середньому рівню «В». Відбувається поступове зростання кількості фінансових установ, у тому числі компаній з управління активами, брокерів, що говорить про збільшення долі використання інноваційних фінансових інструментів. Визначено стан СФРП на мікроекономічному рівні шляхом опитування підприємств металургійної та машинобудівельної галузей промисловості, яке довело відсутність системного підходу до управління стратегічним фінансовим розвитком. Також встановлено, що на підприємствах домінує використання класичних фінансових інструментів та відсутні фінансові інновації, що не дозволяє стверджувати про запровадження СФРП у повному обсязі.

Узагальнено методичне забезпечення визначення рівня фінансового розвитку та оцінки якості прибутку суб'єктів господарювання промисловості. Проаналізовано основні методики визначення рівня фінансового розвитку, серед яких методику Т. Г. Беня було визнано такою, що відповідає вимогам предмета дослідження. Вказану методику апробовано на 14 промислових підприємствах. Встановлено що на 10 підприємствах рівень фінансового розвитку є незадовільним (від 1 до 3,29 з 10 можливих одиниць). Проаналізовано та апробовано на підприємствах металургійної та машинобудівельної галузей промисловості методики оцінки якості прибутку, серед яких методику О. В. Хистевої визнано найбільш придатною, її вдосконалено для використання на підприємствах металургійної галузі, за результатами апробації встановлено задовільну якість прибутку на більшості аналізованих підприємств.

5. Запропоновано методичний підхід до визначення рівня фінансового розвитку підприємства, перевагою якого є використання методів таксономічного, кластерного, дискримінантного аналізу та системі показників, що забезпечує об'єктивність оцінки фінансового розвитку за групами: фінанси; внутрішні бізнес-процеси; якість фінансової системи. Запропонований методичний підхід застосовано до досліджуваних підприємств, отримані результати доводять його практичну значимість.

6. Розроблено модель оцінки якості прибутку, особливість якої полягає у відображенні сукупності властивостей прибутку, таких як: стабільність, надійність, рентабельність та іноваційність. Найбільш значущі фактори обрано на основі методу переважень, запропонованого Д. Кемені. При цьому емпірично встановлено, що на поточний час інвестиції в розробку та запровадження нових фінансових інструментів і продуктів є визначальним фактором, який стимулює покращення якості прибутку. Модель апробовано на чотирнадцяти промислових підприємствах металургійної та машинобудівельної галузей. Встановлено, що тільки одне з них має абсолютний рівень якості прибутку та одне - добрий. На всіх інших підприємствах зафіксовано задовільний рівень якості прибутку. Апробація розробленої моделі довела її практичне значення для ухвалення рішень з управління стратегічним фінансовим розвитком.

7. Сформовано методичне забезпечення з вибору необхідного виду СФРП з урахуванням їх уточненої класифікації, стрижнем якого є матриця, що формується за двома складовими: рівнем фінансового розвитку та якістю прибутку, в залежності від яких підприємство знаходиться в одному з восьми квадрантів, кожному з яких

притаманний певний вид СФРП. Результати позиціонування підприємств промисловості в матриці СФРП за 2008-2010 рр., за розрахованими показниками рівня фінансового розвитку та якості прибутку, свідчать про незадовільну якість прибутку на більшості об'єктів, але позитивний фінансовий розвиток.

8. Розроблено пропозиції з формування системи цілей та завдань СФРП, що мають ієрархічну структуру. Верхній рівень ієрархії складає система цілей соціально-економічної стратегії макrorівня. У контексті обраної цілі визначаються завдання та цілі мікроекономічного рівня — підприємств промисловості України. Апробація пропозицій дозволила визначити систему цілей і завдань, які є індивідуальними для кожного із досліджуваних підприємств та можуть бути використані для формування їх стратегій фінансового розвитку.

9. Розроблено методичний підхід до комплексної оцінки СФРП. Встановлено, що після того як було сформовано стратегію, доцільно оцінити якість її формування, і, таким чином, визначити придатність до реалізації. В процесі реалізації доцільно використовувати систему інструментів контролінгу для встановлення досяжності цілей фінансового розвитку підприємств. Заключним етапом оцінки є визначення ефективності реалізації стратегії, що дозволяє внести корективи до нової СФРП, яка формується після поточної. На етапі формування, використання підходу дозволяє встановити наукову обґрунтованість СФРП, на етапі реалізації — встановити її результативність, а після реалізації — ефективність. Методичний підхід з оцінки якості було апробовано на промислових підприємствах. Доведено, що запропоновані висновки і рекомендації до формування та оцінки СФРП можуть бути використані підприємствами промисловості в процесі фінансового управління останніми.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Розділи у монографіях

1. Хвостенко В. С. Базові підходи до формування стратегії фінансового розвитку підприємства / В. С. Хвостенко // Теоретико-методичне забезпечення управління фінансовою діяльністю підприємств : монографія; під ред. Л. С. Мартюшевої — Харків : АдВА, 2009. — С. 11–16.

2. Фінанси підприємств: теоретико-методичне забезпечення формування та відтворення : монографія / Під заг. ред. Журавльової І. В. — Харків : ХНЕУ, 2010. — 428 с.

Розділ 6. Концептуальні основи стратегії фінансового розвитку підприємства. — С. 264–282, С. 291–303.

3. Хвостенко В. С. Теоретико-методичні основи фінансової стратегії в умовах глобалізації та економіки знань / В. С. Хвостенко, Ю. В. Черкашина // Актуальні питання розвитку сучасної економіки : монографія; під заг. ред. Непочатенка О. О., Нестерчука Ю. О. — Умань : Сочінський, 2011. — С. 289–295. *Особистий внесок*: визначено особливості процесу управління фінансовою стратегією.

Публікації у фахових виданнях

4. Хвостенко В. С. Оцінка рівня фінансового розвитку підприємства / В. С. Хвостенко // Вісник економіки транспорту і промисловості : зб. наук. статей. — Х. : УДАЗТ, 2009. — № 28. — С. 203–208.

5. Хвостенко В. С. Концептуальні підходи до стратегії фінансової безпеки України / В. С. Хвостенко // Вісник економіки транспорту і промисловості : зб. наук. статей. — Х. : УДАЗТ, 2010. — № 29. — С. 185–188.

6. Хвостенко В. С. Поняття «Стратегія фінансового розвитку підприємства» у системі суміжних категорій та понять / В. С. Хвостенко // Зб. наук. праць ДонІЗТ. – Донецьк : ДонІЗТ, 2010. – № 23. – С. 206–220.

7. Хвостенко В. С. Стратегія фінансового розвитку підприємства як нова парадигма економічної науки / В. С. Хвостенко // Зб. наук. праць Луцького національного технічного університету. Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». – Луцьк : ЛНТУ, 2010. – № 7 (25). – С. 367–378.

8. Кендюхов А. В. Организация управления финансовой устойчивостью предприятий / А. В. Кендюхов, В. С. Хвостенко // Бизнес Информ. – 2011. – № 2 (1). – С. 113–115. *Особистий внесок*: сформовано основні положення управління фінансовою системою підприємства для забезпечення його сталого розвитку.

9. Хвостенко В. С. Оцінка якості прибутку як невід’ємна складова стратегічного аналізу / В. С. Хвостенко // Економічний аналіз : зб. наук. праць. – Тернопіль : ТНЕУ, 2011. – № 9. – С. 354–360.

10. Хвостенко В. С. Методичний підхід до комплексної оцінки стратегії фінансового розвитку підприємства / В. С. Хвостенко // Вісник Національного університету «Львівська Політехніка». – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2011. – № 698. – С. 125–132.

Публікації за матеріалами конференцій

11. Хвостенко В. С. Поняття «стратегія фінансового розвитку підприємства» у системі суміжних категорій та понять / В. С. Хвостенко // Тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції «Концептуальні засади та вектори розвитку фінансової діяльності суб’єктів господарювання в сучасній економіці України» (Харків, 2009 р.). – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2009. – С. 114–117.

12. Хвостенко В. С. Принципи управління стратегічним фінансовим розвитком підприємства / В. С. Хвостенко // Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції «Управління фінансами в умовах вступу до СОТ» (Харків, 15 жовтня 2009 р.). – Х. : ХНЕУ, 2009. – С. 165–168.

13. Хвостенко В. С. Передумови актуалізації проблем формування та оцінки стратегії фінансового розвитку підприємства / В. С. Хвостенко // Тези доповідей VI Міжнародної науково-теоретичної конференції «Aktualne problemy nowoczesnych nauk» (Przemysl, 7–15 czerwca 2010 roku). – Przemysl : Nauka i studia, 2010. – С. 89–91.

14. Хвостенко В. С. Теоретичні основи процесу формування фінансової стратегії підприємства / В. С. Хвостенко, Ю. В. Черкашина // Тези доповідей VII Міжнародної науково-практичної конференції «Новината за напреднали наука» (Софія, 17–25 травня, 2011 р.). – Софія : «Бял ГРАД-БГ» ООД, 2011. – Т. 9. – С. 34–40. *Особистий внесок*: визначено відмінності етапів процесу формування фінансової стратегії.

15. Ястремська О. М. Методичні рекомендації з вибору стратегій фінансового розвитку підприємства / О. М. Ястремська, В. С. Хвостенко // Тези доповідей VII Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми економіки, менеджменту, маркетингу» (Львів, 10–11 лютого 2012 р.). – Львів : Львівська економічна фундація, 2012. – Ч. II. – С. 88–90. *Особистий внесок*: розроблено матрицю вибору стратегій фінансового розвитку підприємств промисловості.

Публікації в інших виданнях

16. Хвостенко В. С. Теоретико-методичне забезпечення формування стратегій фінансового розвитку підприємств / В. С. Хвостенко // Современный научный вестник : научно-теоретический и практический журнал. Сер.: экономические науки. – 2011. – № 9 (105). – С. 93–102.

АНОТАЦІЯ

Хвостенко В. С. Формування стратегій фінансового розвитку підприємств промисловості. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит. – Харківський національний економічний університет. – Харків, 2012.

Дисертацію присвячено обґрунтуванню науково-методичних положень і розробленню практичних рекомендацій щодо формування та оцінювання стратегій фінансового розвитку підприємств промисловості. У роботі проаналізовано сутність і уточнено визначення поняття «стратегія фінансового розвитку підприємства». Розроблено теоретико-методичне забезпечення формування стратегій фінансового розвитку. Визначено основні тенденції фінансового розвитку на мікро- та макроекономічному рівні. Дисертація містить методичний підхід оцінки рівня фінансового розвитку підприємства та модель оцінки якості прибутку, які є підґрунтям запропонованого методичного забезпечення вибору та формування СФРП, пропозиції з послідовності та сутності формування її цілей та завдань. Розроблено методичний підхід до комплексної оцінки СФРП.

Ключові слова: стратегія фінансового розвитку підприємств промисловості, рівень фінансового розвитку, оцінка якості прибутку, вибір та формування СФРП, цілі та завдання, комплексна оцінка СФРП.

АННОТАЦИЯ

Хвостенко В. С. Формирование стратегий финансового развития предприятий промышленности. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.08 – деньги, финансы и кредит. – Харьковский национальный экономический университет. – Харьков, 2012.

Диссертация посвящена разработке и обоснованию научно-методических положений и практических рекомендаций направленных на формирование и оценивание стратегий финансового развития предприятий промышленности. В работе проанализирована сущность и уточнено понятие «стратегия финансового развития предприятия». В диссертации обоснованы основные причины и предпосылки становления и развития проблем управления финансовым развитием предприятий металлургической и машиностроительной отраслей промышленности. Разработано теоретико-методическое обеспечение формирования и оценивания стратегий финансового развития. Разработанное обеспечение представляет собой синтез методических подходов, положений и моделей, предназначенных для определения уровня финансового развития, оценки качества прибыли, формирования целей задач стратегий финансового развития предприятий промышленности, их оценки, а также, других элементов системы управления стратегическим финансовым развитием предприятий промышленности.

Определены основные тенденции финансового развития на макро- и макроэкономическом уровне. В работе исследованы актуальные методики определения уровня финансового развития и оценки качества прибыли предприятия. Указанные методики апробированы на предприятиях промышленности.

Разработан методический подход оценки уровня стратегического финансового развития предприятия. Основу подхода составляет предложенная система релевантных показателей финансового развития предприятий промышленности, которая включает

следующие направления: финансы, внутренние бизнес-процессы и качество финансовой системы. Разработана модель оценки качества прибыли. В основу модели составляют показатели стабильности, надежности, рентабельности и инновационности прибыли. В работе предложено методическое обеспечение выбора необходимого вида стратегии финансового развития с учетом их классификации. Уточнение классификации СФРП проведено с использованием матрицы, в основу которой положены характеристики финансового развития и качества прибыли. В работе предложены последовательность и сущность этапов формирования целей и задач СФРП, преимуществом которых является иерархическая структура выбора целей, верхний уровень которой составляют финансовые цели и направления на макроэкономическом уровне, в контексте которых происходит выбор целей и задач предприятий, что составляет нижний уровень иерархии. Разработан методический подход к комплексной оценке СФРП. Суть подхода состоит в последовательной оценке СФРП согласно жизненному циклу: формированию, реализации и окончанию реализации. Для каждого этапа разработаны свои группы показателей: научная обоснованность, результативность и эффективность. Подход позволяет контролировать достижение целей стратегии и эффективно распределять ее финансовые ресурсы.

В диссертации проведена группировка принципов управления стратегии финансового развития, согласно которой принципы разбиты на две группы: первую из которых следует применить на каждом этапе жизненного цикла стратегии (общесистемные принципы, стратегического подхода и управления развитием), а другую - на конкретном ее этапе. Так, на этапе формирования СФРП, следует применять принципы анализа, планирования и прогнозирования; на этапе реализации – принципы программно-целевого подхода и контроллинга; а после него – принципы контроля.

Ключевые слова: стратегия финансового развития предприятий промышленности, уровень финансового развития, оценка качества прибыли, выбор и формирование СФРП, цели и задания, комплексная оценка СФРП.

ANNOTATION

Khvostenko V. S. Forming strategies of financial development of enterprises of industry. — Manuscript.

Dissertation for getting a scientific degree of Candidate Science in Economics following the speciality 08.00.08 — money, finance and credit. — Kharkiv National University of Economics. — Kharkiv, 2012.

Dissertation is devoted to argumentation of theoretical and methodical positions, and development of practical recommendation about forming and estimation of strategy of financial development of enterprise. Essence and definition of the notion of enterprise financial development strategy have been analyzed. Theoretical and methodical provision of strategy of financial development. Main trends of financial development at micro- and macroeconomic levels have been identified.

Dissertation contains estimation of level of strategic financial development of enterprises and model of profit quality estimate, which form the ground for methodical provision of choice and formation of SFDE, positions about sequence and essence of formation of its aims and tasks. Methodical approach to complex estimate of SFDE has been worked out.

Key words: strategy of financial development of enterprises of industry, level of financial development, estimation of quality arrived, choice and formation of SFDE, aims and tasks, complex estimate of SFDE.

ХВОСТЕНКО ВЛАДИСЛАВ СЕРГІЙОВИЧ

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЙ ФІНАНСОВОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМСТВ ПРОМИСЛОВОСТІ

Спеціальність 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Підписано до друку 10.05.2012 р. Формат 60x90/16
Обсяг 0,9 ум.-друк. арк. Папір офсетний. Друк різнограф.
Наклад 100 прим. Зам. № 71

Надруковано у центрі оперативної поліграфії ТОВ «Рейтинг».
Свідоцтво про держ. реєстрацію ю.о. А00 № 507350.
61058, м. Харків, вул. Сумська, 37. Тел. (057) 700-53-51